

Statsråden

Stortinget

Familie- og kulturkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/3502-

1. desember 2025

Dokument 8: 11 S (2025-2026) - Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Grunde Almeland om tiltakspakke for å utjevne og bekjempe sosiale forskjeller

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen av 21. oktober 2025 med forslag om en tiltakspakke for å utjevne og bekjempe sosiale forskjeller. Jeg vil gjøre oppmerksom på at representantforslaget inneholder flere forslag på flere departement sine ansvarsområder, og for å svare på forslaget har Barne- og familiedepartementet (BFD) innhentet innspill fra disse departementene.

Forslaget fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Grunde Almeland lyder:

1. Stortinget ber regjeringen, med utgangspunkt i anbefalingene fra Ekspertgruppen om barn i fattige familier, komme tilbake til Stortinget med forslag til modeller for å kraftig øke og skattlegge barnetrygden.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende plan for Stortinget som tar sikte på at alle barn skal få tilbud om barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle kontantstøtten og erstatte denne med en ventestøtte for de som venter på å få tildelt barnehageplass.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby barn i lavinntektsfamilier som per i dag har rett til gratis kjernetid i barnehagen, gratis barnehageplass.
5. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder.
6. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å gradvis øke tilskuddspotten for Utdanningsdirektoratets øremerkede tilskuddsordning til tiltak for å styrke den språklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage.
7. Stortinget ber regjeringen legge til rette for etablering av flere områdesatsinger, deriblant i Sandefjord og Lillestrøm.

8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve de veiledende satsene for sosialhjelp generelt og for enslige forsørgere spesielt.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for at barneperspektivet i Nav forsterkes ytterligere ved å fremme forslag om en ny bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven.
10. Stortinget ber regjeringen åpne for forsøk med felles utbetalingsdato for stønader fra Nav med formål.
11. om å gi husholdninger større økonomisk forutsigbarhet.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre et eget skattefradrag for enslige forsørgere.
13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve eller oppheve inntektsgrensen for rett til stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far.
14. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utvidet ramme for Husbankens startlånsordning og øremerke økningen til søkere som er enslige forsørgere.
15. Stortinget ber regjeringen sikre at kommunalegarantiordninger eller boligfinansieringsordninger inngår som en del av egenkapitalkravet i utlånsforskriften og anses som et supplement til boligens verdi ved beregning av maksimal belåningsgrad.
16. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne dokumentavgiften og egenkapitalkravet for førstegangskjøpere av bolig.
17. Stortinget ber regjeringen etablere en tilskuddsordning for etablering og drift av avlastningstilbud for enslige forsørgere i regi av ideelle aktører, tilsvarende tilbudet Rødhetta i Oslo.
18. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve minstesatsen på arbeidsavklaringspenger for unge mellom 18 og 25 år til samme nivå som for andre aldersgrupper.

Innledning

Det er en samfunnsutfordring at barn vokser opp i fattigdom. En oppvekst i fattigdom gir økt risiko for dårlige oppvekstsvilkår og høyere risiko for å falle utenfor arbeids- og samfunnsliv som voksen. De samfunnsøkonomiske kostnadene av utenforskap er betydelige.

Våren 2025 la regjeringen frem *Meld. St. 28 (2024-2025) Tro på framtida – uansett bakgrunn* for Stortinget. Meldingen peker videre retning for å redusere sosiale forskjeller og bidra til like muligheter for barn og unge, uavhengig av familiebakgrunn. Meldingen er et samarbeid mellom Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet.

Regjeringen har prioritert en rekke tiltak for å redusere fattigdom blant barnefamilier. Barnetrygden er økt og regjeringen har styrket tjenestetilbudet for barn og unge ved å prioritere rimeligere barnehage og gratis deltids plass i SFO. Regjeringen har også bevilget mer penger til rimeligere eller gratis aktivitetstilbud gjennom ordningen Tilskudd til inkludering barn og unge, og regjeringen har styrket områdesatsingene i levekårsutsatte områder.

De siste tallene fra SSB (perioden 2021-2023) viser en nedgang i antall barn i Norge som lever i familier med vedvarende lav inntekt. SSB peker på økningen i barnetrygden de siste årene som en medvirkende årsak til nedgangen. Lavinntektsrisikoen blir også som regel redusert med økt botid i Norge, og SSB peker på at lavere innvandring de siste årene trolig

har bidratt til den positive utviklingen. De vedvarende lavinntektstallene fra 2023 fanger imidlertid ikke opp konsekvensene av det store antallet fordrevne barnefamilier fra Ukraina som har ankommet Norge fra 2022 og frem til i dag.

1. Stortinget ber regjeringen, med utgangspunkt i anbefalingene fra Ekspertgruppen om barn i fattige familier, komme tilbake til Stortinget med forslag til modeller for å kraftig øke og skattlegge barnetrygden

Rege-gruppen foreslo en økning og skattelegging av alle satser i barnetrygden kombinert med en avvikling av foreldrefradraget. Forslaget var beregnet av utvalget å koste 2,4 mrd. kroner og inkluderte at foreldrefradraget ble avviklet og at midlene ble omdisponert til økt barnetrygd. Ekspertgruppen anbefalte også å avvikle barnetilleggene og bruke midlene til økt barnetrygd.

Mellom 2021 og 2026 har regjeringen økt barnetrygden med over 10,5 mrd. kroner. De aldersdifferensierte satsene er jevnet ut slik at barnetrygden nå er 1 968 kroner per barn, uansett alder. Økningen innebærer at man nå får 245 kroner mer per måned for barn under seks år og 658 kroner mer for barn over seks år. Satsen for enslige forsørgere er også økt vesentlig, fra 1 054 i kroner i slutten av 2021 til 2516 kroner per måned i dag. I dette ligger både at det tidligere skattefradraget for enslige forsørgere ble avskaffet og innlemmet i utvidet barnetrygd og en økning på 5 000 kroner i året fra 1. mars 2023. Økningene i barnetrygden bedrer den disponible inntekten barnefamiliene har og gir foreldre styrkede muligheter til å dekke viktige behov hos barna.

I statsbudsjettet for 2026 foreslår regjeringen å redusere foreldrefradraget fra 25 000 kroner i fradrag for første barn og 15 000 kroner per barn ut over det første, til 15 000 kroner for ett barn og 10 000 kroner for hvert barn utover det første. Forslaget må ses i sammenheng med at prisene for å ha barn i barnehage og SFO har blitt kraftig redusert de siste årene.

Det norske skattesystemet er progressivt, og de med høye inntekter og formuer betaler mer i skatt enn de med lave inntekter og formuer. Siden barnetrygden finansieres gjennom skattesystemet innebærer det at det allerede omfordeles mellom inntektsgrupper, i tillegg til at det omfordeles fra de med skattbar inntekt uten barn til de med barn. En omlegging til en skattlegging av barnetrygden vil ytterligere øke det omfordelende elementet.

En økning og skattlegging av barnetrygden i tråd med forslaget fra Rege-gruppen, kan ses på som en form for behovsprøving av barnetrygden, fordi hvor mye foreldre sitter igjen med av barnetrygd, vil variere med inntekten. En slik innretning kan redusere insentivene til arbeid, både fordi man vil sitte igjen med mindre barnetrygd hvis inntekten øker og fordi man kan få en høyere skattesats på lønnsinntekt når barnetrygden kommer på toppen av lønnen. En høy barnetrygd kan også redusere behovet for å ta seg arbeid.

Anslag fra SSB viser at en skattlegging av barnetrygden som gjennomføres provenynøytralt, vil redusere gjennomsnittlig arbeidstid blant lønnstakere med barn med rundt 0,8 prosent, sammenliknet med 2024- regler. Dette tilsvarer i underkant av 5 000 årsverk. Beregningen legger til grunn at barnetrygden deles likt mellom foreldrene.

Redusert arbeidstilbud innebærer at en omlegging som er provenynøytral i dag, ikke vil være provenynøytral over tid. Reduksjonen i arbeidstilbudet som er anslått her, tilsvarer en reduksjon i provenyet fra inntektsskatten på i underkant av 0,9 milliarder kroner på sikt. Anslaget er usikkert, og det omfatter bare effektene for lønnstakere mellom 26 og 62 år. Det

tar i hovedsak ikke hensyn til at skattleggingen kan gjøre det mindre lønnsomt å gå fra for eksempel trygd til arbeid. Anslaget kan derfor undervurdere de negative effektene på arbeidsdeltakelse.

Regjeringen mener at barnetrygden er viktig i innsatsen for å redusere fattigdom blant barnefamilier, og vil videreføre barnetrygden som en universell skattefri overføring til barnefamilier. Regjeringen vektlegger også at behovsprøvde ordninger påvirker arbeidsinsentivene negativt og har slik svakere effektivitetsegenskaper.

2. Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende plan for Stortinget som tar sikte på at alle barn skal få tilbud om barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder

Forslaget er forelagt kunnskapsministeren, som har følgende vurdering:

Jeg forstår forslaget slik at retten til barnehageplass som følger av barnehageloven § 16 skal utvides, og at det skal legges fram en plan for hvordan dette skal oppnås.

I dag har barn som fyller ett år senest innen august, rett til barnehageplass fra august samme år. Barn født i september, oktober og november har rett til plass fra måneden barnet fyller ett år. Kommunen eller en privat barnehage har anledning til å tilby barn plass i barnehage før den lovfestede retten inntreffer. Selv om kommunesektoren ikke er kompensert for å ta opp barn uten rett til plass, vet vi at mange kommuner likevel praktiserer fleksible opptaksløsninger og tilbyr plasser i løpet av våren når det er ledig kapasitet.

En utvidelse av retten til barnehageplass slik at alle barn får tilbud om barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon vil være et svært kostbart tiltak. Forslaget vil ikke være veldig ulikt fra å innføre en rett til plass for alle barn fra måneden de fyller ett år, som departementet tidligere har anslått til å koste om lag 10 mrd. kroner. En utvidelse av retten vil også føre til et behov for å finansiere om lag 25 800 nye barnehageplasser, og vil stille ytterligere krav til kapasiteten i barnehagene, herunder bemanningen, antall barnehagelærere og den pedagogiske virksomheten i barnehagene. Sektoren har erfart tidligere rettighetsutvidelser som utfordrende for kvaliteten og den pedagogiske praksisen ved tilvenning, stabilitet og trygghet for barnegruppene. Jeg mener derfor det må vurderes hvordan et slikt forslag kan påvirke hverdagen og kvaliteten i barnehagen, i tillegg til at forslaget må vurderes opp mot andre mulige satsinger på barnehagefeltet.

Det har tidligere blitt fremmet forslag om å utvide retten til barnehageplass slik at alle barn får tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, se Dokument 8:227 S (2022-2023) og Innst. 25 S (2023/2024). Forslaget ble ikke vedtatt.

Stortinget fattet tidligere i år anmodningsvedtak nr. 670, 13. mai 2025 om utvidelse av retten til barnehageplass: *Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å sikre at barn født i desember får rett til barnehageplass innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år, på lik linje med barn født i september, oktober og november.*

Jeg er i gang med å følge opp dette vedtaket. Regjeringen foreslår imidlertid ikke midler til tiltaket i 2026 grunnet behov for å sikre at bemanningen og kapasiteten er tilstrekkelig før enda flere barn får rett til plass. Regjeringen gjør flere grep for å møte bemanningsutfordringene sektoren står overfor.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle kontantstøtten og erstatte denne med en ventestøtte for de som venter på å få tildelt barnehageplass

Kontantstøtte kan ytes for barn i alderen mellom 13 og 19 måneder, dersom barnet ikke benytter heltids barnehageplass som mottar offentlig driftstilskudd. Ytelsen er en økonomisk støtte til de som ønsker å være noe lenger hjemme med de yngste ettåringene, eventuelt ønsker andre omsorgsformer enn barnehage.

Regjeringen er opptatt av at foreldre skal kunne kombinere arbeid og familieliv. Fra 1. august 2024 ble kontantstøtteloven endret slik at familier kan få kontantstøtte for barn til og med måneden barnet fyller 19 måneder, i stedet for til og med 23 måneder som tidligere. En kontantstøtteperiode fra og med barnet fyller 13 måneder til og med 19 måneder sikrer at alle familier enten har rett til barnehageplass eller kontantstøtte. Arbeids- og velferdsdirektoratet har i en analyse fra 2019 også påpekt at kontantstøtten for de fleste har begynt å fungere som en ventestøtte i påvente av barnehageoppstart.

Kontantstøtten kan føre til at foreldre går senere tilbake til arbeid etter en foreldrepermisjon eller at behovet for å finne jobb utsettes, sammenlignet med hva som ville vært tilfelle uten kontantstøtte. Mottakere som oftest tar ut maksimal kontantstøtteperiode er mødre med lav eller ingen inntekt, med to eller flere barn fra før eller med bakgrunn fra ikke-vestlige land.

Fra 1. juli 2024 ble stønadsperioden for 80 prosent dekningsgrad i foreldrepenge-ordningen utvidet med 11 dager slik at verdien tilsvarer 100 prosent dekningsgrad. Dette har ført til en økning i andelen foreldre som velger 80 prosent dekningsgrad. Utvidelsen gjør det lettere for foreldre å yte omsorg for barnet før retten til barnehageplass inntreffer. Dette kan gjøre behovet både for kontantstøtte, og en eventuell ventestøtte, mindre.

4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby barn i lavinntektsfamilier som per i dag har rett til gratis kjernetid i barnehagen, gratis barnehageplass

Forslaget er forelagt kunnskapsministeren, som har følgende vurdering:

Jeg er opptatt av at alle familier skal ha tilgang til barnehage, og særlig lavinntektsfamilier. Det er siden maksimalprisen for en barnehageplass ble satt til 2 750 kroner i 2004, kommet flere tiltak som har bidratt til at barnehageplass er rimelig for alle, og særlig for familier med lav inntekt. Maksimalprisen blir fastsatt i Stortingets årlige budsjettvedtak (Forskrift om foreldrebetaling i barnehager, 2006, § 1).

Foreldrebetalingen har de siste årene blitt ytterligere redusert, og under Støre-regjeringen er det brukt over 4,7 mrd. kroner på å redusere foreldrebetaling i barnehage. Dette inkluderer redusert maksimal foreldrebetaling, gratis barnehage i innsatssonen Nord-Troms og Finnmark og utvidelse av ordningen om søskenmoderasjon slik at barnehage er gratis fra tredje barn som går i barnehage samtidig med søsken. Per 1. august 2025 er maksprisen i barnehage 1200 per måned i sentralitetssone 1 til 4 og 700 per måned i sentralitetssone 5 og 6. I kommuner i tiltakssonen Finnmark og Nord-Troms er barnehage gratis.

I tillegg finnes to nasjonale moderasjonsordninger for foreldrebetaling i barnehage for familier med lavinntekt, i tillegg til søskenmoderasjon. Formålet med disse er å tilrettelegge for økt barnehagebruk og å bedre økonomien til økonomisk utsatte familier. Den ene

moderasjonsordningen innebærer at ingen familier skal betale mer enn 6 prosent av samlet skattbar inntekt for en barnehageplass. Denne ordningen gjelder for alle barn i barnehage uavhengig av alder. Med en maksimalpris på 1 200 kroner per måned anslår Kunnskapsdepartementet at om lag 3,2 prosent av barna omfattes av denne ordningen.

Den andre moderasjonsordningen innebærer gratis kjernetid, som vil si alle barn mellom 2-5 år fra familier med samlet inntekt under en gitt grense har rett til 20 timers gratis opphold i barnehagen per uke. Fra 1. august 2025 er den nasjonale inntektsgrensen 669 050 kroner. Kunnskapsdepartementet anslår at om lag 13,4 prosent av barn omfattes av denne ordningen. Departementet har anslått at det å innføre gratis barnehageplass for alle som omfattes av ordningen om gratis kjernetid vil koste om lag 480 mill. kroner.

Søskenmoderasjon gjelder for foreldre som har to eller flere barn i barnehage i samme kommune. Dersom to barn går i barnehage samtidig, skal barn nummer to få en reduksjon på minimum 30 prosent, mens barn nummer tre og utover skal få gratis barnehageplass. I 2024 utløste om lag 19 prosent av barn i barnehage søskenmoderasjon.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025 ble det vedtatt å sette ned en arbeidsgruppe som skal utrede hvordan gratis barnehageplass for alle barn kan innføres i Norge.

Arbeidsgruppen skal ta utgangspunkt i at gratisprinsippet skal være styrende i barnehagesektoren på linje med resten av utdanningssektoren. Som en del av sitt arbeid skal arbeidsgruppen også se på hvilke konsekvenser innføring av gratis barnehage vil ha på for eksempel sosial utjevning og bemanningssituasjonen i barnehagene med mer.

Arbeidsgruppen skal også vurdere en modell for innføring av gratis barnehage. En første delrapport ble publisert 31.oktober. Delrapporten gir en beskrivelse av arbeidsgruppens forståelse av mandat og gir en overordnet situasjonsbeskrivelse av barnehagesektoren. Delrapporten beskriver relevante målsettinger og problembeskrivelser som er gjeldende for barnehagesektoren i dag slik arbeidsgruppen ser det, herunder bemanning og tilgang på kompetent arbeidskraft, sosial utjevning, kapasitet, opptak og rett til plass. Regjeringen vil avvente arbeidsgruppens sluttrapport, som kommer i mai 2026.

5. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder

Forslaget er forelagt kunnskapsministeren, som har følgende vurdering:

Økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder er en viktig prioritering for regjeringen. Regjeringen opprettet i 2022 et tilskudd til å styrke pedagogtettheten i barnehager i levekårsutsatte områder. Tilskuddet har senere blitt styrket og utvidet til også kunne øke bemanningen i de samme områdene. Tilskuddet over kap. 231 Barnehager, post 61 *Tilskudd til økt pedagogtetthet og økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder* er foreslått til 216,6 millioner kroner i 2026. Tilskuddet går til kommunene som er en del av statens områdesatsing, og det fordeles forholdsmessig etter antall barn i disse områdene. Ordningen gir barnehagene fleksibilitet til å styrke både pedagogtettheten og grunnbemanningen, basert på lokale behov. Kommunene rapporterer om antall årsverk midlene går til, og hvilken effekt det har for barna i barnehagen. Utdanningsdirektoratet rapporterer om at tilskuddsordningen fungerer etter hensikten, og at det et stort behov for tilskuddet ute i kommunene.

Gjennom områdesatsingene i deler av Oslo med sammensatte levekårsutfordringer bidrar Kunnskapsdepartementet også med støtte innenfor delprogrammet Oppvekst og utdanning, jf. omtalen under programkategori 07.20 Grunnopplæringen og Prop. 1 S (2025–2026) for Kommunal- og distriktsdepartementet.

I tillegg ble vi gjennom revidert nasjonalbudsjett 2025 sammen med SV og Sp enige om en tilskuddsordning på 200 millioner kroner til toppet bemanning i barnehagene. Alle med unntak av fire kommuner har søkt om og fått midler. Midlene er fordelt etter en sats per barnehagebarn i kommunene som deltar. Målet er å styrke bemanningen, redusere arbeidsbelastningen og bidra til at alle barn får et trygt og godt pedagogisk tilbud.

6. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å gradvis øke tilskuddspotten for Utdanningsdirektoratets øremerkede tilskuddsordning til tiltak for å styrke den språklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage

Forslaget er forelagt kunnskapsministeren, som har følgende vurdering:

Forslaget gjelder det øremerkede tilskuddet over kap. 231 Barnehager, post 63 Tilskudd til tiltak for å styrke den språklige utviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage. I Prop. 1 S (2025–2026) for Kunnskapsdepartementet foreslår regjeringen en bevilgning på 150,3 mill. kroner på denne posten i 2026. Dette er en reduksjon på om lag en tredjedel fra 2025 fordi det foreslås å flytte 75,4 mill. kroner til kap. 846, post 63 *Tverrsektorielt tilskudd til forebygging for barn og unge under* Barne- og familiedepartementet.

Regjeringen foreslår å avvikle tilskuddet over kap. 231, post 63 over tre år ved gradvis å flytte midlene over til kap. 846, post 63. Regjeringen foreslår i Prop. 1 S (2025–2026) for Barne- og familiedepartementet å etablere en tverrsektoriell tilskuddsordning for helhetlig og forebyggende innsats i kommunene rettet mot barn og unge, ved å samle tilskudd som tidligere har vært øremerket et bestemt tiltak eller område, til én overordnet tilskuddsordning. Målet med ordningen er å legge til rette for gode oppvekstsvilkår og forebygge at barn og unge faller utenfor. Tilskuddsordningen skal bidra til et mer helhetlig, sammensatt og tverrsektorielt tjenestetilbud til familier, barn og unge. I 2026 vil ordningen være på 519,8 millioner kroner. I dette beløpet inngår blant annet 75,4 mill. kroner som tidligere lå på kap. 231, post 63 *Tilskudd til tiltak for å styrke den språklige utviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage* under Kunnskapsdepartementet.

Tiltakene som kommunene prioriterer gjennom den nye, tverrsektorielle ordningen skal ha utsatte barn og unge som en del av målgruppen, men kan også omfatte forebyggende, universelle tiltak rettet mot alle barn og unge. Omleggingen fra øremerkede tilskudd innen hver enkelt sektor til et tverrsektorielt tilskudd til målgruppen i stort – utsatte barn og unge – skal bidra til at kommunen kan sette inn tiltak som treffer de lokale behovene best. Kriteriene for ordningen er under utvikling, men prinsippet er at midlene skal brukes der behovet er størst. Dette kan også være tiltak for å styrke den språklige utviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage.

7. Stortinget ber regjeringen legge til rette for etablering av flere områdesatsinger, deriblant i Sandefjord og Lillestrøm

Forslaget er forelagt kommunal- og distriktsministeren, som har følgende vurdering:

Eventuelle ytterligere avtaler med kommuner om områdesatsinger vil kreve ledige tilskuddsmidler. Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2026 ikke foreslått midler til nye avtaler om områdesatsinger. Ved eventuelle ledige tilskuddsmidler til områdesatsinger, legger regjeringen opp til, slik som varslet i Meld. St. 28 (2022-2023) *Gode bysamfunn med små skilnader*, at nye avtaler skal lyses ut og ikke tildeles navngitte kommuner uten søknad. Unntatt fra dette er at regjeringen kan gjøre en individuell vurdering av eventuell forlengelse av eksisterende avtaler om områdesatsinger når avtaleperioden går ut.

Tilskudd til nye avtaler om områdesatsinger ble første gang lyst ut i 2023, da kom det søknader fra 11 kommuner. I løpet av 2023 og 2024 ble det inngått avtaler om områdesatsing med alle 11 kommuner. Tilskuddet har ikke blitt lyst ut siden.

8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve de veiledende satsene for sosialhjelp generelt og for enslige forsørgere spesielt

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har følgende vurdering:

Personer som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad (sosialhjelp). Dette følger av sosialtjenesteloven § 18.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet utarbeider hvert år veiledende retningslinjer for utmåling av økonomisk sosialhjelp, jf. rundskriv A-3/2023. Retningslinjene inneholder ulike satser som er ment å gi kommunene veiledning om stønadsnivået, men kommunene har uansett rett og plikt til å utøve skjønn når de vurderer om det skal gis stønad og ved utmåling av stønad. De veiledende retningslinjene omfatter utgifter til helt grunnleggende behov, som mat, klær, kommunikasjon, husholdningsartikler og hygiene mv. Utgifter til andre nødvendige ting, som bolig, strøm og oppvarming, bolig- og innboforsikring og innbo og utstyr er ikke inkludert ettersom dette er utgifter som varierer mye. Slike utgifter dekkes dermed i tillegg til de veiledende satsene.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO har på oppdrag fra departementet utarbeidet en rapport om grunnlaget for de veiledende satsene for sosialhjelp. Oppdraget innebar å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for hva som utgjør et forsvarlig livsopphold, herunder å fastsette beløp for ulike utgiftstyper, vurdere hvilke utgiftstyper som kan inngå i de veiledende satsene og vurdere inndelingen av ulike brukerkategorier. SIFO anbefaler at alle satsene økes, og at kategoriene endres slik at de eldste barna får mer.

Regjeringen legger i Prop. 1 S opp til å justere de statlige veiledende satsene for sosialhjelp, særlig for barn, basert på vurderingen fra SIFO. Samtidig foreslås det at barnetrygd igjen kan regnes som inntekt når sosialhjelp beregnes. Målet er at satsene bedre skal gjenspeile barns faktiske behov. Forslaget innebærer at kommunenes anslåtte innsparing ved at barnetrygd igjen kan regnes som inntekt, brukes til å øke satsene. Det legges opp til at de veiledende satsene for barn blir økt til det nivået SIFO har vurdert som nødvendig for å sikre et forsvarlig livsopphold. Satsene for voksne blir også økt noe, men til et litt lavere nivå enn det SIFO har foreslått. Endringen innebærer at de veiledende satsene for barn øker med mellom 7 og 38 prosent, og at satsene for voksne øker med mellom 2 og 4 prosent. Dette kommer i tillegg til ordinær prisjustering.

9. Stortinget ber regjeringen sørge for at barneperspektivet i Nav forsterkes ytterligere ved å fremme forslag om en ny bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har følgende vurdering:

Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3 slår fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Arbeids- og velferdsforvaltningen er sjelden i kontakt med barn direkte, men tar mange avgjørelser som berører barn direkte eller indirekte når det ytes tjenester og ytelser til foreldre. Barn og unge er spesielt sårbare i vanskelige situasjoner, og Nav-kontoret må sørge for at deres særskilte behov og rettigheter blir ivaretatt i familienes møte med arbeids- og velferdsforvaltningen.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har utarbeidet veilederen *Barnets beste – en veileder for deg som jobber i NAV*. Veilederen ble lansert i mars 2024 for alle ansatte i arbeids- og velferdsforvaltningen. Veilederen tar utgangspunkt i barns rettigheter i FNs barnekonvensjon og beskriver overordnet når og hvordan arbeids- og velferdsforvaltningen skal vurdere barnets beste. Veilederen omfatter både de kommunale sosiale tjenestene og den statlige Arbeids- og velferdsetaten. Barnets rett til å bli hørt skal også ivaretas i vurderingene av barnets beste. Barnets beste skal ikke bare vurderes i enkeltsaker, men også i ledelse, i fagutviklingsaktiviteter, produksjonsstyring og i arbeid på systemnivå, herunder utvikling av ITsystemer, rutiner og regelverk. Veilederen innarbeides nå i hele arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette innebærer blant annet oppdatering av rundskriv og annet faglig opplæringsmaterieil.

Ekspertgruppen om barn i fattige familier (Rege-gruppen) foreslo en ny bestemmelse i sosialtjenesteloven om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved avgjørelser om ytelser til barnefamilier. Ekspertgruppen mente en slik lovendring kan gi økt forståelse for barns rettigheter i arbeids- og velferdsforvaltningen, og medvirke til at det i større grad blir tatt hensyn til barns behov ved vurdering av oppfølging og utmåling av stønader. Målet er at Nav-kontorene i større grad kartlegger og ivaretar barns behov. Ekspertgruppen mente at man også må vurdere behovet for en slik bestemmelse i andre relevante lover som arbeids- og velferdsforvaltningen forvalter.

Gjentakelser i sektorlovene av rettigheter som allerede følger av Grunnloven og barnekonvensjonen kan være en påminnelse om at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. I vurderingen av om det skal tas inn en bestemmelse om barnets beste i sektorlovgivningen, er det særlig relevant å legge vekt på i hvor stor grad barns rettigheter kan bli berørt av beslutninger som tas i samsvar med loven. Regulering i sektorlovgivningen kan antakelig være særlig relevant der de som skal bruke loven skal bruke skjønn. På den annen side reiser regulering av allerede gjeldende rett noen prinsipielle spørsmål om bruk av lovgivning når formålet ikke er å endre gjeldende rett. Det kan skape usikkerhet i lovene hvor prinsippet ikke er synliggjort, og det vil kunne undergrave betydningen av at barns rettigheter allerede er grunnlovsfestet og inkorporert med forrang.

En eventuell lovfesting i sosialtjenesteloven alene vil kunne gi inntrykk av at prinsippet har mindre betydning i andre deler av arbeids- og velferdsforvaltningen. Implementering av veilederen om barnets beste er et målrettet tiltak som kan ventes å heve kompetansen i arbeids- og velferdsforvaltningen, både i de sosiale tjenestene og på det statlige forvaltningsområdet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet følger opp implementeringen i dialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet. Direktoratet har også satt i gang andre tiltak

for å ivareta og styrke barne- og familieperspektivet i arbeids- og velferdsforvaltningen. Blant tiltakene er opplæring i samarbeid med statsforvalterne og utvikling av kompetansemateriell til bruk i Nav-kontorene.

Som det framgår av redegjørelsen over er det ikke åpenbart at lovfesting av hensynet til barnets beste i sosialtjenesteloven vil være egnet til å styrke barnets beste-vurderingene som et supplement til veilederen om barnets beste og andre pågående tiltak. Min samlede vurdering er at det viktigste vi kan gjøre for å styrke barneperspektivet i arbeids- og velferdsforvaltningen er å gi Arbeids- og velferdsdirektoratet tid til å implementere veilederen om barns beste systematisk i hele arbeids- og velferdsforvaltningen. Departementet vil følge med på arbeidet med implementeringen av veilederen om barns beste.

10. Stortinget ber regjeringen åpne for forsøk med felles utbetalingsdato for stønader fra Nav med formål om å gi husholdninger større økonomisk forutsigbarhet

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har følgende vurdering:

Forslagsstillerne peker på at ulike utbetalingstidspunkter og manglende forutsigbarhet i utbetalinger fra arbeids- og velferdsforvaltningen gir en ekstra byrde til foreldre og barn ved at man har mer utrygghet og mindre oversikt over hvilket økonomisk handlingsrom familien har.

Statlige ytelser har ulikt utbetalingsmønster og -frekvens, og brukere med flere ytelser kan i ytterste konsekvens oppleve å få mange utbetalinger per måned. Noen ytelser har fast utbetalingsdato og utbetales en gang per måned, mens andre ytelser utbetales hver 14. dag og på varierende dato. Etterbetalinger for tidligere perioder utbetales utenom de faste utbetalingsdatoene, og uten noe fast mønster. Bostøtten utbetales av Husbanken den 20. hver måned, måneden etter at det er søkt om bostøtte. I tillegg mottar mange familier med sammensatte behov også sosialhjelp som supplement til andre ytelser, og der er det naturlig nok ikke en fast utbetalingsdato.

Mange brukere kan oppleve økonomisk utrygghet som følge av manglende forutsigbarhet og lite forståelig utbetalingsinformasjon, og det er særlig vanskelig for brukere som mottar flere ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten i løpet av en måned å planlegge egen økonomi.

Behovet for å harmonisere utbetalingene fra Arbeids- og velferdsetaten er tatt opp og beskrevet blant annet fra flere kommuner og Nav-kontor de siste årene. Arbeids- og inkluderingsdepartementet erkjenner at dette er en problemstilling det er verdt å ta tak i. Det medfører behov for å vurdere både regelverk og IKT-systemer for utbetaling av ytelser. Endring av utbetalingstidspunkter og mer forståelig utbetalingsinformasjon er imidlertid avhengig av en grunnleggende modernisering av utbetalingssystemene i Arbeids- og velferdsetaten.

Utbetaling av ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten er en samfunnskritisk oppgave og underlagt kravene bl.a. i sikkerhetsloven og virksomhetssikkerhetsforskriften til Grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF). I 2024 utbetalte Arbeids- og velferdsetaten ytelser tilsvarende ca. 635 milliarder kroner til nær 3 millioner brukere i 181 land inkludert Norge. Flere komponenter i utbetalingsløsningene kjører på gammel teknologi som gjør det krevende og risikabelt å svare på endringsbehov.

En grunnleggende modernisering som gjør at Arbeids- og velferdsetaten utvikler en endringsdyktig utbetalingstjeneste som bl.a. kan legge til rette for mer forutsigbare og forståelige utbetalinger, har et så omfattende omfang at det må utredes i henhold til statens prosjektmodell (dvs. KS1 og KS2) før det kan tas en beslutning om oppstart og gjennomføring. Derfor har Arbeids- og inkluderingsdepartementet gitt Arbeids- og velferdsdirektoratet i oppdrag å utrede en modernisering av utbetalingsområdet. Arbeids- og velferdsdirektoratet leverte en revurdert konseptvalgutredning (KVU) til ekstern kvalitetssikring (KS1) i juni 2025. Videre fremdrift i arbeidet med å gjøre endringer på utbetalingsområdet, blant annet harmonisering av utbetalingsdatoer, vil avhenge av det utredningsarbeidet som nå er i gang.

11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre et eget skattefradrag for enslige forsørgere

Forslaget er forelagt finansministeren, som har følgende vurdering:

Særfradraget for enslige forsørgere ble innført i 2013 for å kompensere for bortfallet av skattekasse 2, se Prop. 1 LS (2012–2013) *Skatter, avgifter og toll 2013* punkt 3.3. Formålet med særfradraget var å kompensere for noen av de ekstra kostnadene ved å forsørge barn alene. Særfradraget for enslige forsørgere ble avviklet fra 1. mars 2023 og erstattet med økt sats for utvidet barnetrygd, se Prop. 1 LS (2022–2023) *Skatter, avgifter og toll 2023* punkt 3.2.

Omleggingen til økt utvidet barnetrygd var begrunnet i uheldige fordelingsvirkninger av særfradraget og i en forenkling av støtten. Støtten som ble gitt gjennom særfradraget, var beholdt enslige forsørgere med inntekt over et visst nivå. Støtten var dermed ikke egnet til å treffe de med lavest inntekt. I 2020 hadde om lag 7 800 enslige forsørgere for lav alminnelig inntekt til å dra full nytte av særfradraget. Videre var støtten mindre for enslige forsørgere bosatt i innsatssonen i Nord-Troms og Finnmark grunnet lavere skattesats på alminnelig inntekt. Samtidig ble det også gitt støtte til den samme gruppen gjennom utvidet barnetrygd fra NAV. Utvidet barnetrygd ble gitt uavhengig av inntektsnivå og geografisk bosted. Å ha to overlappende ordninger rettet mot den samme gruppen, ble ansett som lite effektiv ressursbruk og kompliserende for mottakerne av støtte.

Provenyet fra avviklingen av særfradraget ble i sin helhet brukt til å øke barnetrygden. Satsen for utvidet barnetrygd ble i tillegg økt tilsvarende maksimal skatteverdi av særfradraget (11 545 kroner i 2022), og medførte et anslått helårs provenytab av omleggingen på om lag 53 mill. kroner. Dette sikret at også enslige forsørgere med maksimal utnyttelse av særfradraget i 2022 ble kompensert fullt ut som følge av omleggingen. For enslige forsørgere med for lav inntekt til å utnytte fradraget, var helårsvirkningen av omleggingen økt disponibel inntekt på over 11 500 kroner i 2023. Enslige forsørgere bosatt i innsatssonen i Nord-Troms og Finnmark fikk økt sin disponible inntekt med minst 1 800 kroner i 2023. På denne måten ble støtten til enslige forsørgere samlet, og samtidig gjort mer rettferdig. Omleggingen førte til at enslige forsørgere med lav inntekt og enslige forsørgere bosatt i innsatssonen i Nord-Troms og Finnmark nå får støtte på lik linje med andre enslige forsørgere.

Omleggingen fulgte anbefalingene fra flere offentlige utredninger. Blant annet Skaugautvalget (NOU 2003: 9) viste til at skattesystemet er mindre egnet enn direkte

overføringer til å støtte prioriterte grupper, og foreslo blant annet å avvikle skattesubsidiene til enslige forsørgere.

12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve eller oppheve inntektsgrensen for rett til stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har følgende vurdering:

Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid ytes når den enslige forelderen må overlate nødvendig tilsyn med barn til andre på grunn av arbeid eller etablering av egen næringsvirksomhet, jf. folketrygdloven § 15-10. Stønaden kan som hovedregel gis til barnet har fullført fjerde skoleår. Som enslig regnes en som er ugift, separert eller skilt, og som ikke lever i et ekteskapsliknende forhold med felles husholdning, og som har aleneomsorg for barn, jf. folketrygdloven § 15-4. I praksis regnes man for å ha aleneomsorg ved å ha minst 60 prosent av den daglige omsorgen.

Stønaden dekker 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn opp til en maksimumssats som fastsettes årlig gjennom Prop.1 S. Utgiftene kan for eksempel være barnehage, skolefritidsordning eller privat barnepasser. Maksimumssatsen avhenger av antall barn. I 2025 er maksimumssatsene per år 57 480 for ett barn, 74 976 kroner for to barn og 84 972 kroner per år for tre eller flere barn. Stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far i arbeid gis ikke når den enslige forelderen har inntekt som overstiger 6 G per år. Med gjeldende G tilsvarer det 780 960 kroner.

I gjennomsnitt per måned fra januar til september 2025 har det vært om lag 3 900 mottakere av stønad til barnetilsyn, en nedgang på 9,8 prosent fra samme periode i 2024.¹ Om lag halvparten av mottakerne av stønad til barnetilsyn mottar også overgangsstønad.

I Prop. 1 S (2025-2026) er det foreslått at bare enslige med aleneomsorg for barn under 14 måneder eller med særlig tilsynskrevende barn skal kunne få stønaden etter 1. juli 2026. Endringen gjelder for nye tilfeller. Det vil si at de som allerede mottar stønad til barnetilsyn før 1. juli, eller som har søkt og oppfyller vilkårene, ikke vil miste stønaden.

Det legges til grunn at forslaget fra representantene innebærer at det enten foreslås å øke inntektsgrensen fra 6 G eller at den skal avvikles. En eventuell heving eller oppheving av inntektsgrensen vil være svært lite målrettet for å utjevne og bekjempe sosiale forskjeller. Inntektsgrensen ligger allerede på et forholdsvis høyt nivå, og enslige som tjener over 780 000 kroner i året bør kunne dekke utgifter til barnepass selv.

Redusert makspris i barnehage, gratis kjernetid i SFO for 1. til 3. trinn og økt barnetrygd er eksempler på tiltak som kommer alle foreldre til gode, uavhengig av inntektsnivå. Videre er det moderasjonsordninger som sikrer at ingen familier skal bruke mer enn maksimalt 6 prosent av husholdningens inntekter på en barnehage- eller SFO-plass per barn. Disse ordningene vil dermed sikre at ingen familier får uforholdsmessig høye kostnader til barnepass på dagtid.

¹ Gjennomsnittlig antall mottakere er basert på tall for månedene mars, juni og september. ² NOU 2019:7 *Arbeid og inntektssikring — Tiltak for økt sysselsetting*

Ettersom det er gode moderasjonsordninger for foreldrebetaling i barnehage og SFO, og inntektsgrensen for rett til stønad til barnetilsyn allerede ligger på et relativt høyt nivå, er min vurdering at forslaget ikke bør følges opp.

13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utvidet ramme for Husbankens startlånsordning og øremerke økningen til søkere som er enslige forsørgere

Forslaget er forelagt kommunal- og distriktsministeren, som har følgende vurdering:

Husbanken låner ut midler til startlån til kommunene basert på søknader fra kommunene. Det er kommunene som vurderer søknader om startlån og det er betydelig rom for skjønn i saksbehandlingen til hver enkelt kommune. Husbanken skal prioritere startlån innenfor deres låneramme. Ingen kommuner har fått avslag på sine søknader om startlån fra Husbanken i 2022, 2023, 2024 eller 2025. I 2025 har Husbanken hatt tilstrekkelig ramme til å dekke innmeldte lånebehov fra kommunene. Videre anslår departementet at kommunenes etterspørsel etter startlån i 2026 vil dekkes av den foreslåtte rammen for 2026.

I kommunenes formidling av startlån skal de prioritere barnefamilier og personer med utviklingshemming. I 2024 gikk 60 prosent av utbetalte startlån til barnefamilier. Halvparten av disse igjen var enslige med barn.

14. Stortinget ber regjeringen sikre at kommunale garantiordninger eller boligfinansieringsordninger inngår som en del av egenkapitalkravet i utlånsforskriften og anses som et supplement til boligens verdi ved beregning av maksimal belåningsgrad.

Forslaget er forelagt finansministeren, som har følgende vurdering:

Utlånsforskriften skal bidra til finansiell stabilitet ved å stille krav til finansforetakenes utlånspraksis. Etter forskriften skal boliglån som hovedregel ikke overstige 90 pst. av boligens verdi. Dette omtales gjerne som et egenkapitalkrav på 10 pst. Kravet til egenkapital skal gjøre husholdningene bedre rustet til å tåle et boligprisfall og på den måten bidra til finansiell stabilitet.

Gjennom fleksibilitetskvotene har bankene betydelig rom til å innvilge boliglån som ikke oppfyller alle kravene i utlånsforskriften, herunder kravet til egenkapital. Da utlånsforskriften ble videreført i desember 2024, presiserte Finansdepartementet at forskriften ikke er til hinder for å gjøre individuelle vurderinger, for eksempel av barnefamiliers utgifter, når bankene vurderer betjeningsevne.

Forskriften åpner for at boligens verdi kan suppleres med tilleggssikkerhet i form av pant i annen fast eiendom, kausjon eller garanti i beregningen av belåningsgrad. Forskriften setter ingen begrensninger for hvem som kan stille garanti, utover at garantien skal være betryggende.

For å unngå omgåelse av forskriften skal alle lån med pant i boligen inngå i beregningen av belåningsgrad. Ev. kommunal boligfinansiering som gis i form av lån med pant i boligen, skal derfor inngå som lån i beregningen av belåningsgrad, og ikke regnes som egenkapital.

Uavhengig av kravet til egenkapital må låntakeren oppfylle forskriftens krav til betjeningsevne og gjeldsgrad. I vurderingen av betjeningsevne og gjeldsgrad skal bankene ta utgangspunkt i låntakerens samlede gjeld, uavhengig av om det er gitt garantier for deler av gjelden eller om deler av gjelden er til offentlige myndigheter. Også disse kravene kan imidlertid fravikes ved bruk av fleksibilitetskvotene.

15. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne dokumentavgiften og egenkapitalkravet for førstegangskjøpere av bolig

Forslaget er forelagt finansministeren, som har følgende vurdering:

Innføring av et fritak i dokumentavgiften for førstegangskjøpere krever nærmere utredning. Det må defineres hva som regnes som førstegangskjøper, og det må lages et system for å holde orden på hvorvidt en boligkøper er førstegangskjøper eller ei. Det må også avklares hvordan et eventuelt regelverk skal forholde seg til grensetilfeller, for eksempel hvis en boligkøper allerede har arvet en bolig, eller tidligere har kjøpt seg inn i en bolig for en mindre eierandel.

Det er i tillegg uklart om dette er et effektivt tiltak for å hjelpe enslige forsørgere, eller toforsørgerfamilier med å komme inn på boligmarkedet. Dessuten har forslaget budsjettmessige konsekvenser som bør håndteres i de ordinære budsjetttrundene. Jeg mener derfor det ikke bør fremmes forslag om å fjerne dokumentavgiften for førstegangskjøpere av bolig.

Fravær av egenkapitalkrav for førstegangskjøpere vil bidra til å øke sårbarheten i husholdningene, i strid med formålet med utlånsforskriften. Finansdepartementet reduserte i desember 2024 utlånsforskriftens krav til egenkapital fra 15 til 10 pst. med virkning fra 1. januar 2025 og videreførte fleksibilitetskvotene. Finanstilsynets årlige boliglånsundersøkelser viser at førstegangskjøpere prioriteres når bankene benytter fleksibilitetskvotene. Videreføringen av fleksibilitetskvotene og endringene i egenkapitalkravet gir bankene betydelig rom til å innvilge flere lån til førstegangskjøpere.

16. Stortinget ber regjeringen etablere en tilskuddsordning for etablering og drift av avlastningstilbud for enslige forsørgere i regi av ideelle aktører, tilsvarende tilbudet Rødhetta i Oslo

Foreldre i ulike livssituasjoner kan ha behov for avlastningstiltak og støtte. Tilskuddsordningen *Foreldrestøttende tiltak i kommunene* retter seg mot å styrke foreldre i foreldrerollen, og bidra til at foreldrene blir gode omsorgspersoner for sine barn, og forebygge at barn blir utsatte for vold, overgrep eller omsorgssvikt. Gjennom ordningen kan kommuner og bydeler i Oslo blant annet søke om tilskudd til avlastningstiltak, i samarbeid med frivillige organisasjoner.

I statsbudsjettet for 2026 foreslår regjeringen å etablere en tverrsektoriell tilskuddsordning for helhetlig og forebyggende innsats i kommunene (programfinansiering) rettet mot barn og unge. Dette gjøres gjennom å omdisponere midler fra andre øremerkede tilskuddsordninger som i dag går til kommunenes arbeid med å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge. Målet er å legge til rette for gode oppvekstvilkår og forebygge at barn og unge faller utenfor. Ordningen skal støtte opp under kommunene sitt forebyggende arbeid og bidra til målrettet og helhetlig innsats for barn og unge og deres familier, på tvers av ulike sektorer. Tiltakene

skal ha utsatte barn og unge som en del av målgruppen. Departementene arbeider nå med å få på plass regelverket for tilskuddsordningen.

I budsjettproposisjonen til Barne- og familiedepartementet for 2026 varsler regjeringen at det i 2027 tas sikte på å legge inn midler *fra Foreldrestøttende tiltak i kommunene* i den nye tverrsektorielle ordningen. Gjennom den nye tilskuddsordningen skal kommunene selv bestemme hvilke tiltak de finner best egnet for barn, unge og deres familier. Et viktig formål med omleggingen er å gi kommuner økte muligheter til å se ressurser og behov i sammenheng, slik at det blir enklere å sette inn tiltak der behovene er størst. Barne- og familieministeren ser på dette grunnlaget ikke behov for å opprette en ny særskilt tilskuddsordning for etablering og drift av avlastningstilbud for enslige forsørgere i regi av ideelle aktører. Dette vil gi økte administrative utgifter og vil ikke være i tråd med regjeringens ambisjoner om færre statlige øremerkede tilskuddsordninger.

17. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve minstesatsen på arbeidsavklaringspenger for unge mellom 18 og 25 år til samme nivå som for andre aldersgrupper

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har følgende vurdering:

Minsteytelsen for mottakere av arbeidsavklaringspenger (AAP) under 25 år ble fra 1. februar 2020 redusert til 2/3 av den ordinære minsteytelsen på AAP. Endringen gjaldt for nye mottakere fra dette tidspunktet. En sentral bakgrunn for endringen var analyser fra Sysselsettingsutvalget². Analysene viste at med et lavere ytelsesnivå enn daværende minsteytelse på 2 G for unge AAP-mottakere, ville ytelsen bli mer lik gjennomsnittlig faktisk inntekt for personer i samme aldersgruppe som ikke mottar trygd (i inntekten for disse var studielån inkludert). Begrunnelsen for å redusere minsteytelsen var at det på kort sikt ikke skal kunne oppleves å være mer lønnsomt å motta AAP enn å arbeide eller ta utdanning for unge mennesker. Nivået på minsteytelsen for unge ble redusert til samme nivå som kvalifiseringsstønadene etter sosialtjenesteloven og stønaden i introduksjonsprogrammet etter integreringsloven for mottakere under 25 år.

Et flertall av unge AAP-mottakere under 25 år har hatt liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet før de kommer inn på AAP. Det medfører også at et flertall av mottakerne i denne aldersgruppen mottar minsteytelsen. Det vil være uheldig dersom størrelsen på minsteytelsen på AAP vil kunne gi unge mennesker økonomiske motiver for å komme inn på AAP ordningen, og dermed også bidra til å øke fokuset på sykdom. Et sterkt fokus på sykdom med mål om å kunne komme inn i ordningen kan bidra til at også oppfølgingen i for stor grad handler om medisinsk oppfølging og i for liten grad om andre forhold som kan bidra til at de får en varig tilknytning til arbeidslivet. Dette vil i så fall fungere som en fattigdomsfelle.

I tillegg til liten eller ingen arbeidserfaring, har unge AAP-mottakere ofte en sammensatt og noen ganger diffus problematikk som ligger under deres nedsatte arbeidsevne. I den nylig gjennomførte områdegjennomgangen av de helserelaterte ytelsene i folketrygden pekes det på at ytelses- og tjenestetilbudet er for lite tilpasset personer med sammensatte utfordringer,

der helseutfordringer ikke nødvendigvis er eneste årsak til fravær fra arbeid.² Utrederne mener også at måten ytelsessystemet er innrettet på, kan bidra til medikalisering - f.eks. ved at de medisinske inngangsvilkårene for AAP kan bidra til at sykdom får for mye oppmerksomhet i oppfølgingen av brukerne.

Regjeringen deler utredernes vurdering av utfordringene på området og har allerede satt i gang tiltak som er i tråd med anbefalingene i områdegjennomgangen. Regjeringen mener det er særlig alvorlig – både for den enkelte og for samfunnet – dersom unge mennesker ikke gis mulighet til å komme inn i arbeidslivet, men blir avhengige av offentlige ytelser for sitt livsopphold.

Et forsøk med et arbeidsrettet ungdomsprogram, som er et av tiltakene utrederne foreslår, er allerede sett i gang fra høsten 2025. Denne satsingen blir fulgt ytterligere opp i budsjettforslaget for 2026. Et vesentlig formål med forsøket er å etablere et alternativ til AAP. Forsøket skal undersøke om et fulltidsprogram med strenge aktivitetskrav og en alternativ inntektssikring uten medisinske inngangsvilkår vil bidra til at flere unge oppnår en stabil tilknytning til arbeidslivet. Forsøket er nærmere omtalt i Prop.1 S (2025-2026).

I 2024 fikk departementet også en søknad fra Arbeids- og velferdsdirektoratet om å etablere et forsøk med «Et enklere Nav». Forsøket skal prøve ut en ordning der unge under 30 år får én ytelse, kalt aktivitetspenger for unge, og tett, individuelt tilpasset oppfølging og aktivitet. Regjeringen vil sende en forskrift for forsøket og ytelsen ut på høring, og tar sikte på å starte forsøket høsten 2026.

Med hilsen

Lene Vågslid

Brevet er elektronisk godkjent

² Oslo Economics, Frischsenteret og OsloMet (2025): *Områdegjennomgang av helserelaterte ytelser i folketrygden: Delrapport 1 – Kartlegging og oppsummering av kunnskap.*